

Työryhmä 4:

Kuntatalous ja tukipalvelut

Loppuraportti

Arvio seutuhallinnosta kuntatalouden kannalta

- Vuosina 2000–2009 seudun viiden kunnan vuosikate on ollut jonain vuonna negatiivinen
  - Mäntsälä (2000), Pornainen (2000 ja 2005), Kauniainen (2002 ja 2004), Vantaa (2003) ja Kirkkonummi (2004)
- Seudun kuntien talous näytti 2000-luvun loppupuolelta kohtuulliselta verrattuna maan keskitasoon
  - Verotulot ovat useimmissa tutkimuskunnissa maan keskitasoa suuremmat, mutta valtionosuudet ovat tällöin vastaavasti pienemmät
- Useissa asukasluvuaan kasvattaneissa kunnissa on korkea veroprosentti (Pornainen, Mäntsälä, Vihti, Nurmijärvi)

Arvio seutuhallinnosta kuntatalouden kannalta

- Valtiovarainministeriö on syyskuun alussa asettanut työryhmän kartoittamaan kuntalain uudistustarpeita
  - Kuntaliiton mukaan tähtäimessä saattaisi olla uuden kuntalain voimaantuluminen vuoden 2017 alusta alkaen
- Kuntatalous-työryhmä toteaa, että tämä lainsäädännön uudistamistyö on otettava Helsingin seudun mahdollisessa jatkoselvitystyössä huomioon
  - Työryhmä myös toteaa, että kun lainsäädännön uudistamistyötä tehdään, on hyödynnettävä Helsingin seudulla tehty seutuhallintomallin selvitystyön tulokset ja kertyneet kokemukset
- Nykytilanteessa seudullisten toimintojen rahoittamiseen liittyen ei Suomessa ole olemassa vero- tai valtionosuuslainsäädäntöä

Arvio seutuhallinnosta kuntatalouden kannalta

- Palveluntuotanto-työryhmät eivät ole esittäneet toimintojen siirtoja sekä niihin liittyviä euromääräisiä laskelmia palveluntuotannon kustannuksista seutuhallinnon tasolla
  - Näin ollen kuntatalous ja tukipalvelut -työryhmä ei ole voinut koota euromääräisiä laskelmia kaksiportaisen seutuhallinnon taloudellisista eduista tai haitoista
- Myöskään demokratia-työryhmä ei ole esittänyt mallia seutuhallinto-organisaation rakenteesta tai seutuhallinto-organisaation päätöksentekojärjestelmästä.

Arvio seutuhallinnosta kuntatalouden kannalta

- Euromääräisiä laskelmia kaksiportaisen seutuhallinnon taloudellisista eduista tai haitoista on mahdollista esittää vasta sen jälkeen kun tiedetään mitä palveluja mahdollisen seutuhallintomallin pohjalta tultaisiin tuottamaan ja millaiseksi seutuhallinto-organisaatio tulisi rakenteeltaan sekä päätöksentekojärjestelmältään muotoutumaan
- Käytännössä ainoa palveluntuotantoryhmiltä tullut ehdotus palveluidentuotannon siirrosta seutuhallintotasolle on maankäytön, asumisen, liikenteen ja ympäristön (maly) työryhmän ehdotus liittyen Helsingin seudun metropolikaavaan ja siihen sisältyvään liikennejärjestelmäsuunnitelmaan ja asuntotuotanto-ohjelmaan

Arvio seutuhallinnosta kuntatalouden kannalta

- Mahdollisen seutuhallinnon toiminnot voidaan rahoittaa tällä hetkellä käytössä olevien rahoitusmallien pohjalta.
- Perusmallit ovat seuraavat:
  1. Osa verotusoikeudesta ja / tai valtionosuuksista siirtyisi peruskunnasta seutuhallintotasolle
    - Edellyttäisi palvelujen tuotannon siirtämistä **merkittävässä määrin** seutuhallintoelimelle
    - Muistuttaisi osaltaan Kainuun hallintokokeilun rahoitusmuotoa
    - Hajauttaisi julkisten palvelujen rahoituspohjaa ja johtaisi todennäköisesti kohti korkeampaa kokonaisveroastetta kansainvälisten esimerkkien mukaisesti

Arvio seutuhallinnosta kuntatalouden kannalta

2. Seutuhallinnon järjestämien palvelujen rahoitus kerättäisiin peruskunnilta kerättävillä kunnan kokoon suhteutettavilla maksuosuuksilla
  - Olisi vastaava malli, jolla nyt rahoitetaan mm. Uudenmaan liittoa sekä monia muita palveluntuotantovolyymiltaan pieniä nykyisiä seudullisia organisaatioita
  - Muistuttaisi Kuuma-kuntien yhteistyön rahoitusmuotoa
3. Seutuhallinnon järjestämien palvelujen rahoitus kerättäisiin peruskunnilta kerättävillä suoriteperusteisesti määräytyvillä maksuosuuksilla
  - Tällaiseen malliin sisältyy useissa tapauksissa myös palvelunkäyttäjältä perittävä maksu
  - Olisi vastaava malli, jolla nyt rahoitetaan pääosin mm. HUS:sia
4. Edellä esitettyjen rahoitusmallien yhdistelmät

Arvio seutuhallinnosta kuntatalouden kannalta

- Suomessa ei ole siirretty verotusoikeutta seutuhallinnolliselle elimelle
- Kaikki verotusoikeuteen ja valtionosuuksien uudelleenkohdentamiseen liittyvät uudistukset vaatisivat joka tapauksessa koko vero- ja valtionosuusjärjestelmän perustavanlaatuisen muutoksen
- Rahoitusmalli riippuu siitä mitä palveluntuotantotehtäviä seutuhallinnolle vastuutettaisiin

Arvio seutuhallinnosta konsernihallinnon kannalta

- Kunnat maksavat jo tällä hetkellä varsin suuren osan vuosittaisista toimintamenoistaan seudullisille toimijoille.
  - Espoo tuottaa suhteellisesti eniten (21,7 %) palveluistaan tarkastelussa mukana olleiden seudullisten toimijoiden kautta. Erot kuntien välillä ovat kuitenkin melko pieniä
- Kaikki seudun kunnat ovat mukana HUS:ssa. Eniten HUS:n kautta palveluja tuottaa seudun pienin kunta Pornainen (18,3 % kunnan toimintamenoista) ja vähiten seudun suurin kunta Helsinki (11,0 % kunnan toimintamenoista)
- Monet seudulliset toimijat ovat huomattavasti suurempia organisaatioita kuin valtaosa seudun peruskunnista.
  - Mm. HUS on vuosittaisilla toimintamenoilla mitattuna suurempi toimija kuin seudun toiseksi suurin peruskunta Espoo

Arvio seutuhallinnosta konsernihallinnon kannalta

- HSY:n ja HSL:n perussopimukset on pyritty laatimaan siten, että ko. kuntayhtymien jäsenpohjaa olisi mahdollista laajentaa tarvittaessa ilman perussopimuksen muutosta, jos muista kunnista löytyy tähän halukkuutta
- HUS:n ja HSY:n nykyinen organisaatio on osin lainsäädäntöön perustuva. Näin ollen näiden organisatoriset muutokset edellyttäisivät lainsäädännön tarkistamista
- Kuntatalous ja tukipalvelut -työryhmä ei omistajaohjauksellisista syistä näe mielekkääksi edellä mainittujen toimintojen siirtoa seutuhallinto-organisaatiolle

Arvio seutuhallinnosta tukipalveluiden kannalta

- Yhteisesti tuotettuja tukipalveluja on seudulla suhteellisen vähän
  - Ainoastaan KUUMA-kuntien kesken on yhteistä tukipalvelujen tuotantoa merkittävässä määrin
- Kuntatalous-työryhmän mielestä yhteistyön lisääminen tukipalveluiden tuottamisessa ei edellytä seudulla kaksiportainen seutuhallinto-organisaation luomista
  - Tukipalveluita voidaan tuottaa tehokkaasti erilaisilla nykyisenkaltaisilla kuntien välisillä yhteistyömalleilla

Arvio seutuhallinnosta energialaitosten kannalta

- Seudun kunnat ovat järjestäneet energiahuoltonsa eri tavoin
  - 7 seudun kuntaa omistaa itse energiatoimintoja
- Helsingin Energia -liikelaitos ja Vantaan Energia Oy ovat merkittäviä toimijoita kotimaisilla sähkömarkkinoilla
- Helsingin seudun kuntien omistuksessa olevien energiatoimintojen kesken on mahdollista miettiä monen tasoista yhteistyön tiivistämistä energia-alan palvelujen tuotannossa sekä yhteishankinnoissa kaupallisin ehdoin